

การนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ของกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น Implementation of Risk Management for Science and Technology Groups, KhonKaen University

สุคนธ์ บุญจันทร์^{1*}
Sukhon Boonchan^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของบุคลากรกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น และศึกษาระดับความคิดเห็นของบุคลากรกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่นต่อการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้สอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 308 คน ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 77.9 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง เฉลี่ยร้อยละ 84.5 โดยตอบข้อที่ 1 ได้ถูกต้องมากที่สุด คือ การบริหารความเสี่ยงเป็นกระบวนการที่ฝ่ายบริหารกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ขององค์กร ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของบุคลากรกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่นต่อการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ พบว่า ระดับความคิดเห็นของบุคลากรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่นต่อการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า มีการใช้คำศัพท์ที่ทำให้เข้าใจแบบเดียวกัน และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

คำสำคัญ: ความเสี่ยง คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

The objectives of the research were to study the level of knowledge about risk management of personnel in the Science and Technology field, KhonKaen University and to study the level of opinions of personnel in the Science and Technology field, KhonKaen University towards applying risk management. The data were collected by using questionnaires from 308 personnel working in relation to risk management, the Department of Science and Technology, KhonKaen University. There were 240 respondents, representing 77.9 percent of all samples. The results of the research revealed that personnel in the Department of Science and Technology, KhonKaen University had knowledge on risk management accounting 84.5%. Here, respondents answered question No. 1 most correctly i.e. risk management was a process set by the management to use in the preparation of the organization's strategic plan. Analyzing the level of opinion of personnel in Science and Technology field, KhonKaen University towards applying risk management found that the level of opinions of personnel in Science and Technology field, KhonKaen University towards applying risk management as a

¹ กองบริหารงานคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น 40002

¹ Administration Division of the Faculty of Science KhonKaen University, KhonKaen, 40002

*Corresponding author: e-mail: ksukho@kku.ac.th

Received: 23 June 2019, Revised: 17 July 2019, Accepted: 21 July 2019, Published: 23 August 2019

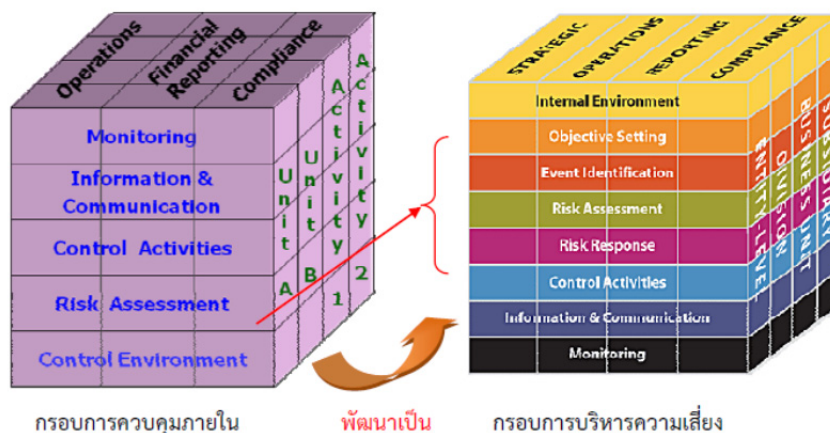
whole was in moderate level. While considering each aspect, it was found that the vocabulary used in creating mutual understanding and effective communication was at the highest level.

Keywords: risk, Faculty of Science, KhonKaen University

บทนำ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้นำกระบวนการบริหารความเสี่ยงมาใช้เป็นแนวทางในการวางระบบการควบคุมภายในของมหาวิทยาลัย เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจมีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานในทุก ระดับ และบริหารจัดการความเสี่ยงเหล่านั้นเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินการกิจของมหาวิทยาลัย ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และการพัฒนาคุณภาพ การบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เพื่อลดขั้นตอน การปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น เพื่อให้มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ ตั้งแต่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา (กองแผนงานสำนักงานอธิการบดี, 2555)

สภาพปัจจุบันจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความเสี่ยง คือ เหตุการณ์หรือการกระทำ ใด ๆ ความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเปล่าหรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ที่อาจเกิดขึ้น ภายใต้อสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งหากเกิดขึ้นจะมีผลในทางลบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของ องค์กร หรือจะส่งผลกระทบต่อสร้างความเสียหาย หรือความล้มเหลว หรือลดโอกาสที่จะบรรลุความสำเร็จ ต่อการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทั้งในระดับองค์กร ระดับหน่วยงาน และระดับบุคคลได้ (นิรภัย, 2551) และจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีระดับ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงาน ด้านกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อย ส่วนความเสี่ยง ด้านการเงินและด้านการงบประมาณมีความเสี่ยงอยู่ในระดับสูง แต่ในภาพรวมความเสี่ยงทั้ง 4 ด้านมีความเสี่ยงอยู่ ในระดับน้อย (มนสิชา, 2553) การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัย เสี่ยงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี 9 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยเสี่ยงด้านการเงิน ด้านการดำเนินงาน ด้านกลยุทธ์/ ยุทธศาสตร์ ด้านกฎระเบียบ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านร่างกาย ด้าน ความมั่นใจทางการศึกษา และด้านการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา (ดวงใจ, 2552) ซึ่งผู้วิจัย ได้นำผลจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาประยุกต์เพื่อสร้างกรอบในการวิจัย รวมทั้ง กรอบการบริหารความเสี่ยงสำหรับองค์กรของคณะกรรมการ COSO (The Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission) ดังแสดงในภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบรายงานการควบคุมภายในและกรอบงานการบริหารความเสี่ยงแนว COSO (กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี, 2555)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ของกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น อันจะเป็นข้อมูลให้คณะวิชาของกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนำไปปรับปรุงการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ควบคุมการดำเนินงานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของบุคลากรกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของบุคลากรกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ต่อการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) เพื่อสำรวจปัจจัยด้านคุณลักษณะของบุคคล ระดับความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง และระดับความคิดเห็นของบุคลากรกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ต่อการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ การสำรวจเป็นรูปแบบวิธีการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างผ่านแบบสอบถาม (มนัส, 2544)

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาในการวิจัยเกี่ยวกับการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ของกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง อายุการทำงาน ความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงใน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 2) ความเสี่ยงด้านธรรมาภิบาล 3) ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ความเสี่ยงด้านกระบวนการ และการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง 2) การใช้คำที่ทำให้เข้าใจแบบเดียวกัน 3) การปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ 4) การมีกระบวนการในการบริหารการเปลี่ยนแปลง 5) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 6) การวัดผลการบริหารความเสี่ยงซึ่งรวมทั้งการวัดความเสี่ยง 7) การฝึกอบรมและกลไกด้านทรัพยากรบุคคลเพื่อให้พนักงานทุกคนเข้าใจในกรอบและความรับผิดชอบของการบริหารความเสี่ยง 8) การติดตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงด้วยการกำหนดวิธีที่เหมาะสม สำหรับการแปรผลระดับความคิดเห็นมีเกณฑ์ในการพิจารณา(กัลยา,2540) โดยใช้สูตรความของอันตรภาคชั้น = (คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด)/จำนวนชั้น = $(5-1)/4 = 0.08$ ซึ่งสามารถแปลความหมายระดับคะแนนของความคิดเห็น ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00, 3.51–4.50, 2.51–3.50, 1.51–2.50 และ 1.00–1.50 หมายความว่ามีความพึงพอใจมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

ประชากร

ประชากรในวิจัยครั้งนี้ จำนวน 1,344 คน ได้แก่ บุคลากรคณะเกษตรศาสตร์ จำนวน 335 คน บุคลากรคณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 395 คน บุคลากรคณะเทคโนโลยี จำนวน 165 คน บุคลากรคณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 353 คน และบุคลากรคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จำนวน 96 คน (ฐานข้อมูลบุคลากรมหาวิทยาลัยขอนแก่น ณ เดือนธันวาคม 2557)

กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้ฐานการคำนวณตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรตามสูตรของ Taro Yamane's $n = N/((1+N(d^2)))$ โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 และมีระดับความเชื่อมั่น 95% (1967 อ้างใน สำเร็จ และสุวรรณ (2547) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 308 คน จากประชากร จำนวน 1,344 คน

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบพหุวิธี (multi-stage Random Sampling) คือ การนำเอาวิธีการสุ่มตัวอย่างหลายวิธีมาใช้ร่วมกันในการศึกษา คือ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทำการเลือกคณะที่อยู่ในกลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งหมด 5 คณะ(ตารางที่ 1) และสุ่มตัวอย่างกลุ่มผู้บริหารและปฏิบัติงานด้านการบริหารความเสี่ยงโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ปฏิบัติงานที่กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะ	จำนวนบุคลากร(คน)	จำนวนตัวอย่าง (n)(คน)
วิทยาศาสตร์	395	90
วิศวกรรมศาสตร์	353	81
เกษตรศาสตร์	335	77
เทคโนโลยี	165	38
สถาปัตยกรรมศาสตร์	96	22
รวม	1,344	308

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้พื้นที่จาก 5 คณะวิชา ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ คณะเทคโนโลยี คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้แบบสอบถาม ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์ แนวคิดทฤษฎี เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 คำถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อายุการทำงาน

ตอนที่ 2 คำถามความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 2) ความเสี่ยงด้านธรรมาภิบาล 3) ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 4) ด้านกระบวนการ ให้เลือกทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่กำหนด มีตัวเลือก 2 คำตอบคือ ใช่ และไม่ใช่ มีข้อคำถาม 10 ข้อ มีเกณฑ์ให้คะแนน คือ ตอบถูกต้องหลักการบริหารความเสี่ยง ให้ 1 คะแนน ตอบผิด ให้ 0 คะแนน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดระดับความคิดเห็นการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ของกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประกอบด้วย 1) การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง 2) การใช้คำที่ทำให้เข้าใจแบบเดียวกัน 3) การปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ 4) การมีกระบวนการในการบริหารการเปลี่ยนแปลง 5) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 6) การวัดผลการบริหารความเสี่ยงซึ่งรวมทั้งการวัดความเสี่ยง 7) การฝึกอบรมและกลไกด้านทรัพยากรบุคคล เพื่อให้พนักงานทุกคนเข้าใจในกรอบและความรับผิดชอบของการบริหารความเสี่ยง 8) การติดตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงด้วยการกำหนดวิธีที่เหมาะสม โดยคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) การสร้างคำถามตามแนวของ Likert (อ้างถึงในสำเร็จ และสุวรรณ, 2547) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ของกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลการวิจัย

คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 240 คน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร อายุการทำงาน ความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.3 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.2 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 43.3 เป็นบุคลากรประเภทสายผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 37.5 มีอายุการทำงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.5 เป็นบุคลากรคณะเกษตรศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 32.1 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ของกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น (n=240)

คุณลักษณะของบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	81	33.8
หญิง	159	66.3
อายุ		
20 – 30 ปี	22	9.2
31 – 40 ปี	106	44.2
41 – 50 ปี	84	35.0
51 – 60 ปี	28	11.7
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	102	42.5
ปริญญาโท	34	14.2
ปริญญาเอก	104	43.3
ประเภทบุคลากร		
ผู้บริหาร	16	6.7
สายผู้สอน	90	37.5
สายสนับสนุน	134	55.8
อายุงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	35	14.6
5 – 10 ปี	78	32.5
11 – 15 ปี	42	17.5
16 – 20 ปี	52	21.7
21 ปีขึ้นไป	33	13.8
คณะวิชา		
คณะเกษตรศาสตร์	77	32.1
คณะเทคโนโลยี	18	7.5
คณะวิทยาศาสตร์	73	30.4
คณะวิศวกรรมศาสตร์	60	25.0
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	12	5.0

ผลการวิเคราะห์ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของบุคลากรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 240 คน ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง เฉลี่ยร้อยละ 84.5 โดยตอบข้อที่ 1 ได้ถูกต้องมากที่สุด คือ การบริหารความเสี่ยงเป็นกระบวนการที่ฝ่ายบริหารกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ขององค์กร ดังแสดงในตารางที่ 3

ความคิดเห็นของบุคลากรกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ต่อการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ของกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชี้ให้เห็นว่า ระดับความคิดเห็นของบุคลากรกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ต่อการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.1 เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า การใช้คำศัพท์ที่ทำให้เข้าใจแบบเดียวกัน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.3 รองลงมา คือ การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง การมีกระบวนการในการบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.2 การปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ การวัดผลการบริหารความเสี่ยงซึ่งรวมทั้งการวัดความเสี่ยง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.1 ตามลำดับ ส่วนการฝึกอบรมและกลไกด้านทรัพยากรบุคคลเพื่อให้พนักงานทุกคนเข้าใจในกรอบและความรับผิดชอบของการบริหารความเสี่ยง อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.7 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของบุคลากรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น (n=240)

ประเด็นความรู้	กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม		รวมร้อยละ
	ตอบถูก (ร้อยละ)	ตอบผิด (ร้อยละ)	
1. การบริหารความเสี่ยงเป็นกระบวนการที่ฝ่ายบริหารกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ขององค์กร	96.7	3.3	100
2. การบริหารความเสี่ยงเชิงยุทธศาสตร์ เป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนการดำเนินงาน และนำไปปฏิบัติไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับปัจจัยภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กร	70.8	29.2	100
3. ความเสี่ยงด้านธรรมาภิบาล เป็นการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการประพฤติผิดหลักธรรมาภิบาล 10 หลัก ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อสังคมสามารถตรวจสอบได้ หลักเปิดเผยโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักเสมอภาค/พยายามแสวงหาฉันทามติ หลักการมีส่วนร่วม หลักกระจายอำนาจ หลักคุณธรรม/จริยธรรม	95.8	4.2	100
4. ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อให้สามารถบริหารจัดการในเรื่องของระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ	92.1	7.9	100
5. ความเสี่ยงด้านกระบวนการ เป็นการบริหารความเสี่ยงของกระบวนการที่สร้างคุณค่า เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน รวมถึงการออกแบบและนาระบบควบคุมมาใช้	90.4	9.6	100
6. หลักธรรมาภิบาลที่ต้องนำมาวิเคราะห์หาปัจจัยเสี่ยง ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส ความยุติธรรม ความสามัคคี ความมีประสิทธิภาพ ความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นผลงาน ความคล่องตัว การทุจริตคอร์รัปชัน	89.2	10.8	100
7. องค์กรไม่จำเป็นต้องมีการระบุความเสี่ยงหรือวางแผนบริหารความเสี่ยง หากเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรต้องมีการคอยดำเนินการตามกระบวนการบริหารความเสี่ยง	86.3	13.8	100
8. ความเสี่ยงตามแผนบริหารความเสี่ยงมหาวิทยาลัย ขอนแก่น ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความเสี่ยงเชิงยุทธศาสตร์ 2) ความเสี่ยงด้านธรรมาภิบาล 3) ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) ความเสี่ยงด้านกระบวนการ	90.80	9.20	100
9. ความเสี่ยงด้านกระบวนการไม่จำเป็นที่จะต้องทำการบริหารความเสี่ยง	70.4	29.6	100
10. หน่วยงานที่ไม่มีแผนแก้ไขสถานการณ์ความไม่แน่นอนและภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นกับระบบสารสนเทศ ถือว่าไม่มีความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	62.1	37.9	100
รวม	84.5	15.5	100

ตารางที่ 4 ระดับความคิดเห็นในการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ของกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น (n=240)

การนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้	ค่าเฉลี่ย (X̄)	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
1. การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง	3.2	0.914	ปานกลาง
2. การใช้คำที่ทำให้เข้าใจแบบเดียวกัน	3.3	0.893	ปานกลาง
3. การปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ	3.1	0.871	ปานกลาง
4. การมีกระบวนการในการบริหารการเปลี่ยนแปลง	3.2	0.569	ปานกลาง
5. การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	3.3	0.699	ปานกลาง
6. การวัดผลการบริหารความเสี่ยงซึ่งรวมทั้งการวัดความเสี่ยง	3.1	0.730	ปานกลาง
7. การฝึกอบรมและกลไกด้านทรัพยากรบุคคลเพื่อให้พนักงานทุกคนเข้าใจในกรอบและความรับผิดชอบของการบริหารความเสี่ยง	2.7	0.875	ปานกลาง
8. การติดตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงด้วยการกำหนดวิธีที่เหมาะสม	3.0	0.651	ปานกลาง
การติดตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงด้วยการกำหนดวิธีที่เหมาะสม			
รวม	3.1	0.610	ปานกลาง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง 308 คน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 77.92 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดร้อยละที่มากที่สุด คือ เพศหญิง ร้อยละ 66.3 ช่วง

อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 44.2 ระดับการศึกษาปริญญาเอก ร้อยละ 43.3 เป็นบุคลากรประเภทสายสนับสนุน ร้อยละ 55.8 อายุการทำงานระหว่าง 5-10 ปี ร้อยละ 32.5 คณะเกษตรศาสตร์ ร้อยละ 32.1

ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของบุคลากรกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า บุคลากรกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง เฉลี่ยร้อยละ 84.46 โดยตอบข้อที่ 1 ได้ถูกต้องมากที่สุด คือ การบริหารความเสี่ยงเป็นกระบวนการที่ฝ่ายบริหารกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ขององค์กร

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ของกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ระดับความคิดเห็นของบุคลากรกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ต่อการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.1 เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า การใช้คำศัพท์ที่ทำให้เข้าใจแบบเดียวกัน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.3 รองลงมา คือ การสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง การมีกระบวนการในการบริหารการเปลี่ยนแปลง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.2 การปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ การวัดผลการบริหารความเสี่ยงซึ่งรวมทั้งการวัดความเสี่ยง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.1 ด้านการติดตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงด้วยการกำหนดวิธีที่เหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.0 และด้านการฝึกอบรมและกลไกด้านทรัพยากรบุคคลเพื่อให้พนักงานทุกคนเข้าใจในกรอบและความรับผิดชอบของการบริหารความเสี่ยง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.7 ตามลำดับ

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์การนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ของกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ของกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัย ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง เฉลี่ยร้อยละ 84.5 โดยตอบข้อที่ 1 ได้ถูกต้องมากที่สุด คือ การบริหารความเสี่ยงเป็นกระบวนการที่ฝ่ายบริหารกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงตามหลักของ COSO 2013 ขั้นตอนที่ 1 สภาพแวดล้อมภายในองค์กร ซึ่งมีความหมายรวมถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น จริยธรรม วิธีการทำงานของผู้บริหาร และบุคลากร รูปแบบการจัดการของฝ่ายบริหารและวิธีการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ซึ่งผู้บริหารต้องมีการร่วมกันกับผู้บริหารปฏิบัติงานในองค์กร ส่งผลให้มีการสร้างจิตสำนึก การตระหนัก และรับรู้เรื่องความเสี่ยง และการควบคุมแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนในองค์กร (Tachasinkul and Kerdjaroen, 2014, อ้างอิงคู่มือการบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของพจนาน (2557) ซึ่งทำวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้และทัศนคติเรื่องการบริหารความเสี่ยงกับการปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงของบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาลบ้านค่าย จังหวัดระยอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องการบริหารความเสี่ยงในระดับมาก

ระดับความคิดเห็นของบุคลากรสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ต่อการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นต่อการใช้คำที่ทำให้เข้าใจแบบเดียวกันมากที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การมีกระบวนการในการบริหารการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉิมา (2555) ซึ่งทำการศึกษา เรื่อง การวิเคราะห์ระบบการบริหารความเสี่ยงระดับหน่วยงานในสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่การประสบความสำเร็จ มี 7 ปัจจัยดังนี้

- 1) ผู้บริหารระดับสูงจะต้องมีความชัดเจนของนโยบายด้านการดำเนินการบริหารความเสี่ยง
- 2) การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในการดำเนินงานด้านการบริหารความเสี่ยง
- 3) การวางแผนในการดำเนินการบริหารความเสี่ยงที่ชัดเจน
- 4) มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการบริหารความเสี่ยง
- 5) การปฏิบัติงานตามกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

- 6) การให้ความร่วมมือในการดำเนินการบริหารความเสี่ยงจากบุคลากรภายในองค์กร และ
- 7) ต้องมีการสื่อสารให้บุคลากรภายในองค์กรได้รับทราบ เพื่อให้มีความเข้าใจในการดำเนินงานที่ตรงกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ คณะวิชาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ควรมีการปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีการกำกับติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามกระบวนการบริหารความเสี่ยง

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ควรสร้างกลไกด้านทรัพยากรบุคคลเพื่อขับเคลื่อนการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้ โดยส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนเข้าใจรอบและความรับผิดชอบของการบริหารความเสี่ยง ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงที่ต่อเนื่องสม่ำเสมอและการติดตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงด้วยการกำหนดวิธีที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีหน่วยวิเคราะห์คือ บัณฑิตบุคคล มุ่งศึกษาระดับความคิดเห็น ครั้งต่อไปจึงควรให้มีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยเน้นศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดจากการนำการบริหารความเสี่ยงมาใช้วางแผนกลยุทธ์แล้วสะท้อนผลลัพธ์ขององค์กรได้ดีขึ้นอย่างชัดเจน

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานวิจัยนี้สามารถดำเนินการได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยได้รับการสนับสนุนทุนจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น และได้รับการสนับสนุนสถานที่ในการปฏิบัติงานจากคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน โดยเฉพาะท่านคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ รองคณบดีฝ่ายวิจัยและวิเทศสัมพันธ์ ที่สนับสนุนให้ทำงานวิจัยนี้ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณิ อึ้งปัญญาสัตว์วงศ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา และคำแนะนำในการทำวิจัย คุณจิรวัดน์ อุโนโรจน์ หัวหน้างานงานแผนยุทธศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์ คุณภัทรวดี พลไพโรสรรพ หัวหน้างานแผนและประเมินผล กองยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาเครื่องมือในการวิจัย และบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี. 2555. คู่มือการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน่วยผลิตเอกสาร กองกลาง สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี. 2562. คู่มือการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน่วยผลิตเอกสาร กองกลาง สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2540. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SPSS for Windows. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงใจ ช่วยตระกูล. 2552. การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน. Veridian E-Journal, Silpakorn University.2(1):33-48.
- นิรภัย จันทร์สวัสดิ์. 2551. การบริหารความเสี่ยง จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล.
- พจนา รุ่งรัตน์. 2557. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้และทัศนคติเรื่องการบริหารความเสี่ยงกับการปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงของบุคลากรทางการพยาบาล โรงพยาบาลบ้านค่าย จังหวัดระยอง. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี.25(2):73-84.
- มนสิชา แสงวัง. 2553. การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนัส สุวรรณ. 2544. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สำเร็จ จันทร์สุวรรณ และสุวรรณ บัวทวน. 2547. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัจฉิมา ศิริสวัสดิ์. 2555. การวิเคราะห์ระบบการบริหารความเสี่ยงของระดับหน่วยงานในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.